

A BUDA-PILISI HEGYEK KEVÉSSÉ ISMERT BARLANGJAIRÓL

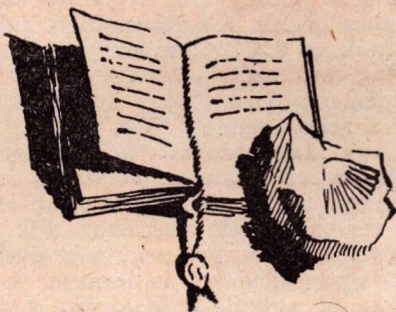
Írta: *Tamás Ferenc*

Budapest környéke rendkívül gazdag barlangokban. Elég, ha az ismeretek közül a Gellérthegy Szent Iván barlangját (ahol a sziklakápolna van), a Nagy hárshegy Báthory barlangját említjük. Igen érdekesek a Pálvölgyi, Szemlőhegyi, Ferenchegyi, Mátyáshegyi, Solymári barlangok — ezek mindegyike hosszabb, mint 800 méter. Ezeken kívül azonban vannak kisebb, kevésbé ismert, de geológiai szempontból figyelemreméltó barlangok, mint amilyen Pilisvörösvár közelében a Nagyziribár tövében levő Macskalyuk, a szoplaki Ördöglyuk, a remetehegyi „Hétlyuk“ barlang, Budán a Lukácsfürdő Malomtava mögött levő Molnár János-féle tavas barlang. Vegyük sorra ezeket.

A Pilisvörösvár határában levő Macskalyuk egy lefolyástalan völgy vízlevezető nyílása, jellegzetes „bujtató“ barlang. A barlang bejárata középső oligocén homokkőben van, valamivel beljebb triasz (dachsteini)-mész kő következik. Ha a barlangba lemegyünk, leomlott kőtömbök között botorkálva, nagyobb mélységhez érünk. Kb. 3.5 m mély falon óvatosan lemászva a barlang főtermébe jutunk, ez $7 \times 7 \times 9$ m nagyságú. A terem fenekén puha, sötétbarna barlangi agyag terül szét — kora főjégkorra tehető. Ez az agyagréteg elég vastag, közepén egy víznyelőben hatalmas beomlott mészkőtömb, a mérőszalag e helyen a szikla mellett több, mint 3 m mélyre szaladt. Az agyagréteg keletkezése úgy magyarázható, hogy nagyobb esőzések alkalmával az esővíz mind ebből a lefolyástalan völgyből, mind a tektonikus eredetű Macskalyuk barlangon át távozik. A barlang elején a vízfolyás elég gyors lehet, a meredek részen vízesés alakjában esik le a terembe. A víz a terembe érve lecsillapszik, itt a víznyelől át már csak igen lassan távozik; ezért itt a legfínomabb agyag-üledéket is lerakja. A karsztvíz-szintig egészen keskeny repedéseken át vezetődik le a víz. A barlang falán nagyon szép — sajnos, eléggé megcsontított — cseppkőképződmény látható. A meredek barlangelötti rész előtt kürtőt is találni, ahol egy karesú ember kellő óvatossággal magasra felmászhat. A Pilishegységben a „Nagy-Szoplak“ hegy tövében van az „Ördöglyuk“. Ennek a barlangnak az az érdekessége, hogy főleg függőleges kiterjedésű. A bejárati terembe mély szakadék vezet és innen mély kürtő vezet az alatta 26 m mélységben levő II. sz. terembe, melyben sok a guanó és barlangi agyag. E helyről meredek kürtő vezet az előbbinél valamivel kisebb III. terembe, ahol szép cseppkövek találhatók, guanó borítja a terem alját. A falakon megszámlálhatatlan sok denevér csüng. Csak az ő kísérteties vijjongásuk, meg a hulló vízecseppek zaja töri meg a csendet. Ez a barlang a Pilisszentkeresztről Dobogókőre vezető országút közvetlen közelében a Kétebükfanyeregbe vezető út mellett van s a meredek kürtők miatt csak gyakorlott kötélmászők látogathatják. E helyen a víz korrodáló hatása figyelhető meg igen jól. Nagykovácsi határában a Remetehegy tetején érdekes barlangrendszer a „Hétlyuk“. A hegyoldal itt szitaszerűen lyukgatott, ezek a helyek 2 kivételével könnyen járhatók. A 2 nehezen járható lyuk majdnem teljesen függőleges, lefelé szélesedő 21 m mély kürtő. A kürtőbe való leereszkedés csak kötélhágcsóval ajánlatos. Az ilyen lefelé kiszélesedő és függőleges irányú kürtőket nevezik zombolyoknak. Keletkezésüket nehéz magyarázni; Kessler Hubert gyűrűfeszültség-elmélete, Pávai-Vajna Ferenc—Sebős Károly tektonikus-hidrotermális, Kerekes József szén-savtartalmú karsztvíz erodáló-korrodáló hatásával nem lehet biztosan magyarázni. A barlang feneke erősen lejt és nagyobb terembe vezet, melyben

foszfátdús guanó található, mely régen elhalt állatok maradványaiból áll. Ezt az ú. n. Foszfát-termet csak 1931-ben tárták fel. Ez egy temetőhely volt, ahová az állatok meghalni jöttek — az idevezető utakat mindezideig nem sikerült megtalálni. A Foszfát-teremben bádogdobozban füzetet helyeztek el, ahová az odalemerészkedők neveiket írják. A Zsomboly látogatásához MALLERD-engedély szükséges.

A Lukácsfürdő Törökfürdője mellett húzódó esetlen téglafal elfedi a főváros legszebb természeti érdekességét, a Malomtavat — igen kevesen tudják, hogy a rút téglafal mit rejteget, de azt, hogy a Malomtó feletti hegyoldalon páratlan érdekes tavas barlang rejtőzzék, azt alig tudják néhányan Budapesten. A Tavasbarlang budai márgában alakult ki. Már a mult században említí Molnár János, de utána évtizedeken át — beomolván a bejárata — nem volt megközelíthető. 1937-ben fedezték fel újra. A barlangba bemenve, rövid vízszintes szakasz után csaknem függőleges, a vízszíneig (karsztvíz színéig!) leérő 12.5 m mély szakadék következik. A szakadék alján már víz veti vissza lámpánk fényét. Leereszkedve a vízszíneig, a langyos mély vízben észak felé haladva, csakhamar olyan helyhez érünk, ahol a mennyezet és a vízszín között csak néhány centiméter hézag van. Ezen szűk torkon-gyűszűn átjutva, újra kitágul a hasadék. A víz hőfoka: 26° C, mélysége 7.40 m. A barlang oldalában jól látni az egykori, magasabb szintben levő régi vízállásokat.

A papírgyárak papirostermelését erősen gátolja a nyersanyaghiány. A gyárak nyersanyagként azonban bizonyos papírfajták gyártásához nagyon jól fel tudják használni az ú. n. iromány papírost. Ezzel a papirossal főleg orvosok, mérnökök, ügyvédek és más értelmiségi foglalkozást űzők rendelkeznek különösképen, azonban az ipari, kereskedelmi és bankhivatalok is rendelkeznek olyan irattárakkal, amelyek a jelenlegi ügyvitelükhöz már egyáltalában nem szükségesek és kis munkával kiselejtezhetőek.

Ezekből a nyersanyagokból a mai körülmények között új papírost lehet gyártani. Az illetékesek elhatározták, hogy az összegyűjtött iromány hulladékpapirosért annak 5%-a erejéig új író- és csomagoló papiros vásárlására szolgáló utalványt bocsátanak ki. Ennélfogva a hulladékpapirosért nem csupán a rendelésben előírt készpénzt fizeti a kereskedő, hanem aki iromány hulladékpapirost ad el, új papírost is kap. Minden kultúrember érdeke, hogy a papirossal való ellátás fennakadás nélküli legyen, a sajtó szükségletei kielégíttessenek és az irodákban zavartalanul folyjon a munka. Az illetékesek kérése, hogy szánjon rá mindenki, aki ilyen papirossal rendelkezik, kevés időt arra, hogy irományait selejtezze. Az üzemek és vállalatok vezetői pedig a lehetőséghez mérten gondoskodjanak arról, hogy irattáraik selejtezését mihamarább elvégezzék. A megfelelő hulladékpapiros felhozatal egyik eszköze annak, hogy a mindennapi élet nélkülözhetetlen eszközét, a papírost könnyebben és nagyobb mennyiségben gyárthassák a papírgyárak.

Felelős kiadó: *Vadász Elemér.*